

Notranjiec

GLASILO

„POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA ZA NOTRANJSKO.“

Št. 22.

V Postojni, 10. novembra 1905.

Leto I.

Obstrukcija v deželnem zboru se — nadaljuje!

V zadnjem uvodniku smo izražali prošnjo in upanje, da klerikalci opuste deželnozbornsko obstrukcijo. Deželni zbor naj dela in sicer s podvojeno hitrostjo, da reši, kar se še rešiti da. Bilo bi odveč naštevati stvari, ki čakajo nujne rešitve. Našla se bo zato še prilika.

Resnici na ljubo radi priznamo, da večina pristašev klerikalne stranke na Notranjskem ni tako nespametna, kakor jo na zunaj slikajo klerikalni poslanci, en del ima celo pogum se odkrito izjavljati proti obstrukciji, ostali del pa ji sledi s tesnim srcem, zanj se ne navdušuje noben razsoden človek; samo ker se nečejo upreti svoji stranki kot mirni ljudje, ki bi jih iz Ljubljane komandirani kaplani brž prekričali in proglasili za bogokletnike in nevernike, zato molče. Izza sedanjega deželnozbornskega zasedanja pa se mora število pristašev Krekovega, Drobničevega in Žitnikovega „delovanja“ in njihove obstrukcijske taktike še znižati.

Popred se je reklo: obstrukcija je opravičena, ker deželni zbor noče skleniti občne in jednake volilne pravice. V letošnji prvi seji pa sta klerikalna in narodnonapredna stranka stavili nujne predloge za občno jednako volilno pravico. Ti nujni predlogi so vzprejeti z vsemi slovenskimi glasovi. Glasov nemških veleposestnikov nikdar ne dobimo, besedo imata zdaj c. kr. vlada, ki mora predložiti državnemu zboru enak predlog, ki mora biti tam vsprejet, besedo ima sedaj cesar, ki mora tak zakon odobriti ali pa kar na svojo roko uveljaviti.

Kdo ima škodo od obstrukcije? Ali veleposestniki? Ali vlada? Ne, tem je vseeno, če prav poginemo! Škodo ima le kranjsko slovensko prebivalstvo, to smo vsi tisti, ki se ogrevamo za splošno in jednako volilno pravico! Ali ni to samomorilska taktika? Dr. Šusteršič je v imenu klerikalnih poslancev dejal v deželnem zboru, da si je sicer v svesti, da ima ljudstvo

škodo od obstrukcije, da pa mu je dalo pooblastilo, da naj delo dež. zbora ovira, dokler se ne uvede splošna, jednaka volilna pravica, in če to traja tudi 20 let! — Ali mu je ljudstvo res dalo tako pooblastilo? Ne, to ni mogoče, — morda tako misli duhovništvo, kakšen brezvesten advokat in drugi taki ljudje, ki lahko čakajo, kmetu pa ni vse jedno, ali dobi kaj pomoči ali ne, on ne more čakati. Res je, da je naš kmet požrtvovalen, a samo če ima to kak pameten smisel. Ali pa hočemo res stradati kot trmasti otroci, ki nočejo jesti, da ujeze mater. Razložek pa je še ta, da vlada ni naša mati, ampak mačeha, ki se veseli, če se iztrdamo sami! Na vlado in cesarja naj pritisnejo klerikalni poslanci, to bi imelo kaj smisla! Zadnja zborovanja pa kažejo, da se jim dr. Šusteršič neprestano laska in maha prijazno s repkom. Tam pokažite svoj pogum! Ali naj si mi ta čas brez koristi puščamo kri, da bomo Kranjci stopili v dobo splošne, jednake volilne pravice — ki mora priti, a ne zaradi Krekove obstrukcije, odločilo se bo drugod! — oslabljeni? Novi volilni red pomeni svobodno konkurenco narodov, drugi se zato pripravljajo, jačijo se z notranjim kulturnim in gospodarskim delom, mi pa naj zaostajamo? Še svoje hiše požgimo, živino zastrupimo, imelo bo prav tako malo smisla, kot obstrukcija klerikalcev!

Kar je v moči slov. kranjskega prebivalstva storiti za naš ideal splošne, jednake volilne pravice, to je storilo! Makari še 20 let samomorilskega počenjanja?? To je v rokah ljudstva, ki je izvolilo klerikalne škodljivce!

Politične vesti.

Gibanje za splošno, jednako volilno pravico je zadobilo zadnje dni v Avstriji velikansko obsežnost. Zmagovalna ruska revolucija je navdušila avstrijsko delavstvo. Že tisti dan, ko je bila proglašena ruska ustava, se je zbralo na desetisoče delavcev na Dunaju pred državno-zbornsko palačo in cesarskim dvorom in demonstriralo za volilno reformo. Prišlo je do spopada

s policijo, mnogo oseb je ranjenih. Pravi dan splošne, jednake volilne pravice pa je bila pretekla nedelja. V vseh večjih mestih so bili obhodi za splošno, jednako volilno pravico. Povsod se boj koncentrira na vlado in na cesarja, od katerih je v prvi vrsti stvar odvisna. Na Dunaju je pred državnozbornsko palačo zborovalo sto tisoč mož, mesto cesarskih zastav so pred palačo vihrale rudeče zastave. Demonstranti so bili na polovico Čehi pa tudi slovenski narodnoradikalni dijaki so delavcem pomagali. Isti čas se je zbiralo ljudstvo v Pragi! Tu je tekla kri, dva moža sta ubita, 65 težko ranjenih. Kavalerija in infanterija sta morala zasesti celo mesto, ker policija in orožniki niso nič izdali, čeravno so streljali. Iz vseh sosednjih mest in celo iz Linca, Solnograda in Iglave so se v posebnih vlakih pripeljali vojaki v Prago. Ministerski svet pa je zagrozil z obsednim stanjem. Mesto še zdaj ni umirjeno.

Obstrukcija železničarjev na Češkem. Na železnicah severozapadne Češke so začeli železničarji obstrukcijo. Vsi so začeli tako natančno izpolnjevati predpise železniških redov, da imajo vlaki silne zamude. Predpisov je namreč toliko, da pri natančnem izpolnjevanju navadni čas ne zadošča. Delavcem pa nič ne morejo, ker se izgovore, da so delali le po predpisih. V jeseni se prevažajo na čeških železnicah velikanske množice premoga, zato upajo uporni železničarji na zmago t. j. na zvišanje plač. Zdaj so se češkim narodnim železničarjem, ki so od kraja sami stavkali, pridružili tudi Nemci in socijalni demokrati. Z ozirom na volilno gibanje se dogovarjajo delavci na Češkem za splošno stavko, s katero hočejo doseči, splošno, jednako volilno pravico.

Splošne jednake volilne pravice se hudo boje Nemci. Zato kriče, da se jo mora uravnati tako, da bodo tudi po njej imeli isto število poslancev, kakor jim jih daje današnji krivični volilni red. Tržaški Slovenci so imeli velik shod, kjer je dr. Rybař izjavil, da mora biti jednaka volilna pravica uveljavljena brez ozira na sedanje „posestno stanje.“ Izrekel pa se je za proporcionalni volilni sistem t. j. tak volilni red, po katerem pridejo tudi manjšine do primerne zastopstva.

Fejervarijev program. Ogrski ministrski predsednik je razvil svoj program. Najzanimivejša je pač točka, da bo vlada ogrska s privoljenjem vladarja Franca Josipa predložila državnemu zboru zakonski načrt, da se uveljavi splošna in jednaka volilna pravica na Ogrskem. Fejervarijev program prinaša pa še druge lepe obljube: dveletna vojaška služba, carinska ločitev Avstrije od Ogrske 1917, uvede se progresivni dohodninski davek, v ljudskih šolah se bo moral vsak učiti madjarski, poveljevalni jezik sicer ostane nemški, a tudi v nemadjarskih polkih se uvede madjarski učni in občevalni jezik. Šole bodo brezplačne. Da se zadrži izseljevanje, bo država dajala v najem in prodajala svoja posestva. Takih obljub ima velikanski in res moderni program Fejervarijev vse polno. Če jih sedanji državni

zbor ne odobri, pa se vrše nove volitve. Vendar ni mnogo upanja na zmago.

Šušteršičeva jugoslovanska politika. V deželnem zboru se je vnel dr. Šušteršič za jugoslovansko politiko. Kakšna pa bo ta politika? Hrvati so pred par tedni na Reki sklenili resolucijo, v kateri pravijo, da se nočejo dati izrabljati od Nemcev proti Ogrom, da hočejo biti v tem sporu samostojni. Tega sklepa so se prestrašili naši vladni krogi na Dunaju. In glej, kdo dela zanje? Proti reški resoluciji se je združila lepa družba, v kateri nahajamo Kuen-Hedervarijeve Madjarone, pristaša žida Franka in — stranko dr. Šušteršiča! Kako bo izgledala Šušteršičeva jugoslovanska politika, se kaže v Bosni, kjer klerikalci ustanavljajo samostane in sejejo verski razpor med Slovane. Po vsem Balkanu ščujejo klerikalci kot avstrijski agenti proti Srbiji in Črni gori. Za tako klerikalno „jugoslovansko“ politiko se zahvaljujemo. V kranjskem deželnem zboru je dobro urejeno deželno gospodarstvo za vse Jugoslovane najboljša politika, ker pomeni gospodarsko ojačenje jedra Slovenstva, kranjske dežele.

Car je dal ustavo! Na jedni boleznih trpe in so trpeli vladarji: vedno precenjujejo svojo moč, nikdar ne znajo dati narodom pravic o pravem času, ampak vselej je treba nemirov in krvi, treba je sile, da pridejo do spoznanja, da ni možno pravic več zadrževati. Prisiliti se jih mora, sami ne pridejo ljudstvu nikdar nasproti. Na Ruskem car ni hotel dati ustave. Strašna revolucija je pretresala že dolgo celo državo. Na pol se je car že udal spomladi, dal pa je neko polovičarsko ustavo, treba je bilo še ene revolucije in sicer strašnejše. Začeli so ruski železničarji. Delavci in uradniki so ustavili delo, ves promet je zastal. Železničarjem so sledili drugi delavci in ž njimi vsa inteligenca: inženjerji, zdravniki, lekarnarji, poštni uradniki, tiskarji itd. vsi so delo ustavili. Da študenti pri splošni stavki niso manjkali, se razume ob sebi. Od stavke so imeli vsi ti sloji sicer res nekaj škode, a bogataši so je imeli vsak dan na milijone. Zato so ti sami začeli pritiskati navzgor, da se da ljudstvu ustava. Vsak dan so se vršili krvavi izgredi v vseh mestih. Na tisoče je bilo mrtvih in ranjenih, ubogi vojaki so morali streljati na ljudi, ki so jim v njihovem boju dali prav iz vse duše. Zgodilo se je v mnogih krajih, da so se vojaki uprli, in kedar niso bili v službi, so prišli oficirji in prostaki na ljudske shode govorit za svobodo in postavo. Upirali so se tudi Finci in Poljaki. Dne 30. vinotoka se je car udal, in proglasil, da sklicuje na podlagi splošne volilne pravice državni zbor, ki ima zakonodajalno pravo. Danes imajo Rusi svobodnejšo ustavo kot mi. A mir ni nastopil takoj. Ljudstvo ne verjame, da so obljube resne, en del pa znaša svojo jezo nad pijavkami naroda nad — Židi.

Črnagora je dobila takoj za Rusijo ustavo in svobodo tiska.

Deželni zbor kranjski.

I. seja dne 25. oktobra 1905.

Otvoritev seje se je močno zakasnila, ker so delavske deputacije predložile dež. glavarju in dež. predsedniku peticije za uvedbo splošne, jednake volilne pravice. Glavar Detela (klerikalec) je dejal, da je taka volilna reforma odvisna od državnega zbora.

Otvorjajoč sejo je povdarjal deželni glavar, da čaka letos deželni zbor veliko dela, tem več, ker je iz prejšnjih let mnogo zastanka. Deželni odbor ni mogel delati v korist dežele, kakor bi rad, ker ni bilo deželnega zbora, ki bi mu to dovoljeval. Njegovo delovanje je bilo ovirano in oteženo (zaradi obstrukcije!) V enem slučaju pa je deželni odbor kar na lastno roko prekršil delokrog, ko se je namreč udeležil licitacije za užitninski davek, — česar bi pravzaprav ne smel, ker vsled obstrukcije ni imel dovoljenega kredita. Deželni glavar je nato v nemškem jeziku grozil Madjarom. Iz vsega govora dež. glavarja je zvenela ena sama tožba, koliko škode dela deželi obstrukcija! In ta mož je — klerikalec in sam obstruira na migljaj dr. Šušteršiča.

Deželni predsednik Švarc se zahvaljuje za pozdrave in pravi med drugim, da čaka veliko nujnih zadev rešitve. Dežela trpi, ker deželni zbor ne dela, zato izraža živahno željo, da najdejo poslanci po svoji modrosti in zmernosti kmalu izhod iz tega položaja.

Nato se je prečitala velikanska množica starih in novih peticij, osobito občin in društev, ki so dozdej vse nerešene. Izbere se ustavni odsek 12 poslancev, ki se ima pečati z vprašanjem volilne reforme. Izvolijo se: iz narodnonapredne stranke: Ferjančič, Graseli, Tavčar, iz Nemcev: Barbo, Lukman, Vurcban, Žvegelj, iz klerikalcev: dekan Arko, Krek, Jaklič, Schweitzer, Šušteršič. Temu odseku se odkažejo peticije za splošno, jednako volilno pravico, ostale peticije pa drugim odsekom, ki jih pa klerikalci ne puste voliti!

Uročena sta dva nujna predloga: predlog Ivana Hribarja v imenu narodnonapredne stranke za premembo državnozbornskega volilnega reda v smislu splošne, jednake volilne pravice in dr. Šušteršiča za jednako reformo deželnozbornskega volilnega reda. Nato zaključi glavar sejo, naznanil bo dan prihodnje seje pismeno.

II. seja dne 3. novembra.

Človek bi mislil, da se bo deželni zbor podvzval imeti sejo na sejo, če-ne cele zbornice, pa vsaj odsekov, da reši svojo nalogo, kajti deželnemu zboru ni odmerjen v tej dobi niti 1 mesec časa za delo. Klerikalci niso pustili voliti odsekov, pa tudi sej niso začeli, ampak je klerikalni deželni glavar sklical 2. sejo šele 3. novembra in torej pogubil 9 dni dragega časa!

Začetkom seje vpraša poslanec Hribar deželnega glavarja, zakaj ni popred sklical seje. Deželni glavar

se je izgovarjal, da načelniki posameznih klubov niso imeli — časa, da bi se dogovorili o nekakem skupnem nastopanju. Načelnik narodnonaprednega kluba Hribar in veleposestnik Barbo sta temu ugovarjala.

Poslanec Fran Arko in tovariši interpelirajo vlado zaradi meščanske šole v Postojni. Interpelacijo prinašamo na drugem mestu. Posl. dr. Tavčar interpelira zaradi dogodkov v Sori. Posl. Hribar stavi nujni predlog zaradi regulacije učiteljskih plač; posl. Pirc zaradi kranjskega vodovoda, dr. Šušteršič zaradi kranjskih vodovodov sploh, nujne predloge stavijo dalje Povše, Schweitzer in Šušteršič. Nato se začne razprava o volilni reformi. Dr. Šušteršič povdarja svoje zadovoljstvo, da sta obe slovenski stranki za splošno, jednako volilno pravico, samo veleposestniki so proti, te ljudi, ki zdaj vladajo v tej zbornici, treba izstradati. Že l. 1894 je pristaš narodnonapredne stranke dejal, da je tem baronom skrb za konje in pse bližja, kot skrb za naše ljudstvo. V veleposesti pade 1 poslanec na 8 volilcev, v mestih na 500, na deželi na 2500! Plemstvo nima nobenega pomena več.

Že od l. 1902 ta zbornica ne deluje zaradi volilne reforme in če merodajni krogi ž njo čakajo še 10 ali 20 let, bomo tudi mi čakali 20 let. Splošna, jednaka velilna pravica bo prinesla Slovincem primerno veljavo v naši državi.

K sklepu predlaga dr. Šušteršič, da se naj ne skliče nobena seja, dokler ustavni odsek ne reši vprašanja volilne reforme.

III. seja dne 4. novembra.

Posl. Hribar utemeljuje predlog narodnonapredne stranke za uvedbo splošne, jednake volilne pravice. Trdi, da je njegova stranka že od nekaj zastopala to stališče, njej gre zasluga, da so se uvedle direktne volitve. Ni tako dolgo, kar se je klerikalna stranka na usta dr. Šušteršiča bojevala zoper razširjenje volilne pravice! — Narodnonapredna stranka bo glasovala tudi za uvedbo splošne, jednake volilne pravice za deželni zbor, seveda se to ne bo izvedlo, predno ne bo predlog prodrl za državni zbor. Nasprotniki volilne reforme so le nekateri, ki ne morejo pozabiti onih lepih časov, ko ljudstvo ni imelo nobenih pravic, nasprotujejo ji tudi oni, ki se boje, da bi nastopila v Avstriji slovanska večina; krivično je mnenje tistih, ki hočejo pravice meriti po večjih direktnih davkih, davke danes vsak plačuje, še vodo se mora plačati! Pa tudi onih, ki danes nimajo dovolj izobrazbe, ne gre izključevati, kajti kriva tega je država, če je veliko analfabetov; vrhutega se njihovo število vedno manjša. Morda računa dr. Šušteršič za en hip prav, da bo prinesla jednaka volilna pravica klerikalcem zmago, a trajno ne bo tako.

Narodna-napredna stranka pa tudi predlaga, da se jamči, da se ne zlorablja vera v politične namene. Če duhovnik grozi, da ne da odveze, da ne bo bolnika prevedel, če s prižnice slika, kako bodo v peklu goreli tisti, ki ne bodo volili klerikalnega kandidata, če se

zanj izpostavlja najsvetejše, pomeni to huje kršenje volilne svobode, kot če se kupuje glasove. Škof pa take duhovnike, ki ne nastopajo tako, celo preganja. Redki so danes duhovniki, ki delajo za mir in strpnost. S tem pa škoduje duhovščina tudi veri. Vsaka zloraba katerekoli javne oblasti, in tudi duhovniške, se mora kaznovati.

Posl. Barbo (Nemec) zagovarja prav malo srečno stališče svoje stranke proti splošni, jednaki volilni pravici.

Dr. Krek pravi, da ni res, da klerikalna stranka zlorablja vero v politične namene, napada sodišča, češ da bi ta pristransko sodila o zlorabah, ki bi se godile pri volitvah. Res je, da politična vprašanja ne spadajo na prižnico, a o tem ima soditi le škof (glasen smeh, medklici). Cerkev nima nobene politične stranke (sme).

Dr. Tavčar vprašuje, zakaj klerikalna stranka ne obstruira v državnem zboru, kjer bi zadela centralno vlado?

Dr. Žitnik govori tako tiho in neumljivo, da ga nihče v zbornici ne posluša, ampak celo njegovi somišljeniki zapuščajo od samega dolgega časa zbornico.

IV. seja dne 7. novembra.

Govorili so posl. Lukman za Nemce, potem pa klerikalni posl. Arko, Schweitzer in Šušteršič. Ker so bili že prvi dan izjavili klubovi načelniki, kako bodo poslanci glasovali za nujnost predlogov za splošno in jednako volilno pravico, so vendar klerikalni poslanci še dalje trčili čas z dolgimi govori, ki niso obsegali nič drugega kot zafrkovanja. Odgovarjal jim je posl. Hribar. Med sejo je prišlo do burnega prizora. Dr. Šušteršič je slikal svojo stranko kot popolnoma nedolžno, vsega da so krivi liberalci, ki psujejo duhovščino. In še celo „farji so požeruhi,“ pišejo liberalci. Komaj je Šušteršič izrekel to besedo, se je oglasila cela leva galerija s hudomušnim vzklikom: „saj je to res.“ To je spravilo klerikalne poslance kar ob zavest. Najbolj je bil hud ravno dr. Žitnik, o katerem nihče na svetu ne ve, kje izpolnjuje vestno svoj duhovski poklic. Ta zabavni dogodek je provzročil obilo smeha.

Ko se je glasovalo, je bila nujnost predlogov Hribarja in Šušteršiča s slov. glasovi sprejeta. Klerikalcem se je tako posrečilo zavleči delo za 13 dni, čeravno bi se bilo prav do istega prišlo že prvi dan.

5. seja dne 8. novembra.

Na dnevnem redu je nujni predlog g. Iv. Hribarja za povišanje učiteljskih plač.

Dr. Šušteršič predlaga, da se zapisnik deželno-zborskih sej vodi le v slovenskem jeziku. Hribar se izjavlja za predlog, želi pa, da se izroči upravnemu odseku, ker to pomenja spremembo poslovnega reda. Baron Žvegelj je proti temu, češ, da se s tem krši enakopravnost Nemcev. Vendar se je vsprejel z glasovi narodno-napredne in klerikalne stranke predlog, da ima naš deželni zbor le slovenski zapisnik, kakor

imajo drugi deželni zbori le nemške. Zato z veseljem pozdravljamo sklep deželnega zbora.

Posl. Hribar utemeljuje svoj predlog, da se izvoli odsek, ki bo še v tem zasedanju stavil potrebne predloge za povišanje učiteljskih dohodkov.

Dr. Šušteršič priznava, da je zadeva nujna. Kmetijski interesi niso le gmotni, ampak tudi idealni, zato je treba deželi dobrega, zadovoljnega učiteljskega stanu. Naj se jim takoj začne izplačevati draginjske doklade, to bi znašalo kakih 50.000 kron na leto.

Nato se je predlog **soglasno** vsprejel. Mi to tukaj pribijemo, da ne bodo potem pozneje klerikalci hujskali po deželi zoper „dobroplačano“ učiteljstvo.

Posl. Pirc predlaga nujno: „Deželni zbor se pozivlja, da še v letošnjem zasedanju predloži načrt zakona o vodovodu za mesto Kranj“. Ob enem se vsprejme nujni predlog, da sme deželni zbor najeti kredit tudi za druge vodovode v vsej deželi. Slednji predlog so stavili — klerikalci. Vidi se, da jim teče voda v grlo, ker so zavozili; deželnemu odboru izročajo vse zadeve, ki bi se jih v rednih razmerah moralo obravnavati v zboru samem, tistemu deželnemu odboru, o katerem so toliko kričali, da je krivičen, — seve, ker nima klerikalne večine! Druge stranke so z veseljem glasovale za predlog, saj so isto želele v prid ljudstva že več let. Predlog je bil odkazan finančnemu odseku. Pa kaj, ko ga klerikalci niso pustili izvoliti; da se izognejo smehu, so se udali in se udeležili volitev v finančni in učni odsek. Vidi se, da klerikalci prav neradi priznavajo, da nimajo razloga dalje obstruirati, čutijo, da so blamirani, da so deželo strašno oškodovali in da so tudi v tem zasedanju zapravili že več kot 2 tedna zlatega časa le vsled trme, kakor otrok, ki noče priznati, da je napravil strašno neumnost in silno škodo. Tla obstrukciji se spodmikajo, klerikalci so že zdaj hočeš-nočeš prisiljeni, da pridejo k pameti.

Dopisi.

Iz Postojne. Častni večer se je priredil dne 3. t. m. gosp. c. kr. okr. glavarju Štefanu Lapajnetu povodom njegovega definitivnega imenovanja za Postojno. — Ob 8. uri zvečer se je zbralo v gorenjih prostorih hotela pri Kroni dam, uradnikov, učiteljev, tržanov in večje število zunanjih gostov, skupaj približno 90 oseb v okusno dekorirani dvorani.

Ko je slavljenec ob strani gospe soproge vstopil, sta bila oba presrečno pozdravljena in je tukajšnji salonski orkester zasviral „tuš.“ Kot prvi govornik se je oglasil gosp. dež. sod. svetnik Leopold Žužek, kateri je pozval navzoče, da z njim vzkliknejo trikratni „Slava“ na cesarja. To se je z navdušenjem zgodilo, na kar je salonski orkester zasviral cesarsko pesem, katero so vsi navzoči stojé slušali. — Nadaljevaje svoj govor je gospod svetnik Žužek čestital gospodu glavarju imenom c. kr. uradnikov. Imenom občine Postojnske

je napil gosp. župan Gregor Pikel, preč. gosp. dekan Fran Gornik imenom duhovščine, c. kr. okrajni šolski nadzornik Fran Thuma imenom učiteljev in g. Matija Petrič imenom ognjegasnega društva. — G. dr. Pilshofer je prečital mnoge došle brzojavke, na kar se je slavljene v daljšem vznesenem govoru zahvalil vsem govornikom in navzočim prav presrčno ter povdarjal, da ostane kot do sedaj i v bodoče vesten uradnik in da bo po svojih močeh vedno za blagor in korist okraja deloval, kateremu je on na čelu. — Ker je tukajšni salonski orkester prav marljivo in prav precizno sviral več jako lepih skladb in moški zbor zapel dovršeno štiri zборе, se je zabava prav živahno razvila ter v neskajenem prijateljskem občevanju trajala do pozne ure.

Iz Črnega vrha nad Idrijo. Mrzle dneve in veliko snega smo imeli tudi pri nas. Ljudje si še niso navozili potrebnih drv in tudi s steljo se niso mogli preskrbeti. Sedaj zopet neprestano dežuje. Sneg je že večinoma zginil in upajmo, da nam dodeli Bog tudi še potrebno lepo vreme. — Rekurz zoper šolo v Zadlogu, ki so ga poslali tukajšni občani z mnogimi podpisi na ministrstvo za uk in bogočastje na Dunaj — je odbit. Novi občinski odbor je že tudi izvolil tri člane v krajni šolski svet. Upajmo, da bodo opravljali izvoljeni možje to častno službo požrtvovalno v prospeh naše šolske mladine! Za škofove zavode se je pri nas pobiralo po hišah najmanj štiri vinarje na osebo. Kaplan Sever je namreč svoječasno obetal, da bodeta brezplačno v zavode sprejeta najmanj dva učenca črnovrške občine. To se ni zgodilo, zato je čuti marsikatero besedo nezadovoljnosti. Ljudstvo spoznava, da ne bo imelo od zavoda nobenih koristi.

Iz Koritnic. Pri nas v Koritnicah je po dolgo trajajočem slabem vremenu prišla še najhujša šiba, dne 21. t. m. je po vsem malem počelo mrzlo deževati, žlediti in snežiti, in žalibog! kmalu potem, drugi dan se je videlo, kako je starejša sadna drevesa težki žled s snegom polomil in izruval, mlajša bolj mehka debela pa pripognil do tal. Kole, ki so bili za varstvo pri mladem drevju je polomilo in tako se je vse poglelo na sneg in v sneženem žledu ostalo; žalost in groza mora človeka spreleteti. Kdor ima količkaj veselja do koristne sadjereje, se mora zjokati, ko zagleda v tako nesrečnem položaju vse svoje koristno drevje, za katero si je toliko prizadeval, da bi spravil iz njega kak denar. Isto tako je napravil škode žled pri nas v cerovih, bukovih, gabrovih in hojevih gozdih, posebno je pokvaril in polomil bukovo, gabrovo in cerovo drevje, pa še na hojevih gozdih je mnogo poloma, vsa pota po gozdu so navskriž založena s polomnjeno lesovino.

Novice.

Osebne vesti. Okrajni šolski svet postojnski je imenoval gđč. Justino Modic za provizorično učiteljico v Vipavi. — Davčna oficijala g. Lavrič v Postojni in

g. Milavec v Logatcu sta zamenjala svoji mesti. — Na enorazrednici v Dolenji vasi pri Senožečah je imenovana gđč. Ivanka Smole-tova iz Logatca. — Nadučitelj g. Ivan Vuga v Nadanjem selu je dobil dopust, za namestnico mu je imenovana gđč. Ema Pleško. — Rudarski nadsvetnik v Idriji g. Josip Šmid je šel v pokoj, na njegovo mesto je prišel gosp. Josip Billek iz Kicbihela, na tako izpraznjeno mesto v Kicbihelu pa je imenovan g. Josip Čemernik, ki je dosedaj služboval v Idriji.

Umrl je deželni posl. Primož Pakiž. Zastopal je izza leta 1873 kmetske občine Kočevje-Ribnica-Velike Lašče. Bil je poštenjak in ljubezniv družabnik. N. v m. p.!

Poročil se je v Postojni dne 6. t. m. g. Alojzij Burger, posestnik in hotelijé, z g. Antonijo Kočevarjevo. Naše najiskrenejše čestitke!

Vilharjev spomenik se bo odkril prihodnje leto v Postojni. Ker potrebna svota za pokritje troškov še ni zbrana, bo izšel v kratkem na slovensko občinstvo oklic, da darovi posameznikov in javnih korporacij, dohodki veselice itd. pripomorejo, da slavnemu sinu Notranjske vstane spomenik v notranjskem središču. „Notranjec“ bo prinašal izkaze daril. Vrsto je otvoril klub Pipčarjev postojnskih z darom 15 K.

Novo sodno poslopje, ki ga gradi gorenjelogiška občina po domačem stavbeniku Rusjanu, je že pod streho. Stavba bo prihodnjo pomlad dogotovljena.

Državni zbor bo sklican bržkone že 26. t. m. Najprej se bo razpravljalo o splošni in enaki volilni pravici.

Poljedelski minister Buquoy se je začetkom tega meseca, ko se je vračal s svojega potovanja po Dalmaciji, ustavil tudi na Kranjskem. Najprej si je ogledal državno kobilarno v Prestranku, potem je potoval v Ljubljano. Tu je šel v kmetijsko družbo, gospodinjsko šolo in v žrebčarijo na Selu. Deželni odbor je priredil ministru banket v hotelu „Union.“

Poljedelski minister v Logatcu in Idriji. Z jutranjim brzovlakom se je pripeljal grof Buquoy v Logatec, kjer so ga vsprejeli okrajni glavar, občinski odbor in drugi funkcionarji. Prva pot je bila v mlekarno, ki jo je razkazal živinozdravnik Majdič. Visoki gost se je o napravah izrekel pohvalno. Iz Logatca se je odpeljal v Idrijo, kjer je šel tudi v občinsko hišo in vsprejel dve delavski deputaciji, ki sta mu obrazložili delavske želje. Obiskal je tudi rudarsko šolo in idrijski grad in druge zanimivosti, po obedu pa jama. Nato se je v skrajno slabem vremenu vrnil v Logatec in odpeljal na Dunaj.

Hotel Union. V Ljubljani se je otvoril 28. vinotoka velik hotel „Union“. Tako podjetje je Ljubljana že dolgo potrebovala, ker je tujski promet vedno rastel, a ni bilo dosti hotelov.

V Trziču na Gorenjskem, kjer par nemškutarjev vlada stotine Slovencev, se je začelo zadnje mesece prav živahno narodno gibanje. Slovenci si nameravajo

sezidati svoj Narodni dom. V ta namen so že ustanovili društvo.

Novi predpisi o nedeljskem počitku na Kranjskem. S prvim novembrom t. l. so stopile v veljavnost nove določbe glede nedeljskega počitka v naši deželi. Novi predpisi, katere je pravkar izdala deželna vlada, se tičejo trgovinskih in obrtnih podjetij. V Ljubljani in okolici je uveden za trgovinske obrti popoln nedeljski počitek. Po ostalih krajih naše dežele smejo biti ob nedeljah odprte od 7. ure do 1. ure popoldne, vendar pa je zapreti prodajalnice ob času dopoldanske glavne službe božje. Posebni predpisi veljajo za trgovinske obrti glede nedelje pred svetim Miklavžem, pred Božičem, glede nedelje, ki pade nanjo praznik sv. Jožefa ter za one nedelje, ob katerih se v posameznih krajih birma deli. Ob teh nedeljah je dopuščeno nedeljsko delo v trgovinskih obrtih v Ljubljani in bližnjih krajih od 7. ure do 12. ure dopoldne ter od 3. do 6. ure popoldne; v ostalih krajih od 7. ure do 12. ure popoldne ter od dveh do petih popoldne. Ti predpisi veljajo tudi za krošnjarje. Kontoarsko delo v trgovinah ni dovoljeno. V obrtnih podjetjih nedeljsko delo praviloma ni dopuščeno. Izjeme so dovoljene le za sledeče obrti: 1. za pekovske obrti, ki smejo na deželi prodajati kruh od 6. do 10. ure zjutraj in od 3. do 5. ure popoldne; 2. za slaščičarje, ki smejo prodajati po vsej deželi ves dan neomejeno; 3. za kolačarje, mandolatarje in medičarje, ki smejo ob nedeljah prodajati na deželi od 8. do 10. ure zjutraj, od 1. do 7. popoldne; 4. za mesarje, ki smejo v Ljubljani in bližnjih krajih prodajati do 9. ure dopoldne, v ostalih krajih do 10. ure dopoldne; 5. za prekajevalce svinjine in izdelovalce klobas je v Ljubljani dovoljena ob nedeljah prodaja od 7. do 9. ure dopoldne, na deželi od 7. do 10. ure dopoldne; 6. za mlekarne in prodajalce mleka, ki smejo ob nedeljah po vsej deželi vse nedelje prodajati do 10. ure dopoldne; 7. za kostanjarje je dopuščeno nedeljsko delo — izvzemši velikonočno nedeljo — vse nedelje od 9. ure zjutraj do 8. ure zvečer. — Važna izprememba zadene tudi brivce po vsej deželi kranjski. Brivsko delo ob nedeljah je po vsej deželi dovoljeno le od 6. ure zjutraj do 12. ure opoldne. Predpisi o nedeljskem počitku so objavljeni v deželnem zakoniku t. l. kos XI.

Izjeme za nedeljski počitek. Vse prodajalne morejo biti odprte: 1.) v trgu Postojni na binkoštno nedeljo in 15. avgusta, če pade na ta dan nedelja, in sicer od 7.—12. ure dop., od 1.—4. pop. 2.) V Knežaku 15. avgusta, če pade na ta dan nedelja, od 7.—10. ure dop., od 11. dop. do 2. pop., od 3.—5. pop. 3.) V krajih Budanje, Vrhpolje, Šturje, Vipava, Col 8. septembra, če na ta dan pade nedelja, od 7.—12. dop., od 1.—4. popoldne.

Miklavžev večer priredi ljudska šola v Ajdovščini dné 10. decembra 1905 v dvorani g. Bratine. Vspored: petje, deklamacije, nastop ciganov, igra, prihod Miklavža, angeljev, parkljev in avtomobila.

Naborniki letnika 1883, 1884, 1885 se morajo zglasiti do 30. novembra pri svojih županstvih.

Postojnska jama. Meseca oktobra je ogledalo jamo 476 oseb. Vstopnina je znašala 2115 K.

Japonci na Kranjskem. Dva Japonska inženjerja potujeta po naročilu japonske vlade po celi Avstriji in si ogledujeta tvornice za predelavanje železa. Bila sta tudi v Javorniku in Jesenicah na Gorenjskem, ter v Litiji.

Snega je padlo od 25. do 27. m. meseca toliko po Notranjskem, da je bil železniški promet od Ljubljane proti Trstu vstavljen. Ker še ni padlo listje z drevja in se je vsled dežja in snega napravil po drevji žlev, polomilo je veliko sadnega drevja in napravilo tudi na gozdnem drevju veliko škode. Repa, korenje in deloma tudi zelje je ostalo pod snegom. Tudi drv in stelje si ni moglo ljudstvo pravočasno preskrbeti. Bati se je bilo najhujšega. Prišel pa je, hvala Bogu, gorak veter in dež in obilica snega je v kratkem času izginila. Ako dobimo lepih jesenskih dni, je upanje, da se bo vse zamujeno še popravilo. Žalibog vlada sedaj po vsej kranjski deževje.

Zmrznila je 25. p. m. 61 let stara vdova Marija Suša iz Dolenjevsi pri Senožecah. Ko je šla iz Poljan, koder je obiskala svojo hčerko, domov, je zaradi snega in burje zgrešila pot in zmrznila. Našli so jo šele 31. vinotoka.

Nesreča v Idriji. 26. oktobra je zasulo v Antonjevi jami na petem polju rudarja Antona Mikša. Zasut je bil 6 ur. Zdrobilo mu je nogo in je po vsem telesu ranjen. Podpore so pač zgrajene s preslabim lesom. Krivda zadene c. kr. erar, ki v malem grozno hrani in hrani. Zgodilo se je tako že več nesreč.

Divjo mačko je vstrelil g. Alojzij Burger pod Javornikom v lovišču lovskega društva „Hubertus“ v Postojni.

Domoljub sovraži resnico, kakor puran rudečo ruto. To nam živo dokazuje zadnja številka tega klerikalnega lističa. Mi se seveda ne brigamo, če koga resnica v oči bode, saj dobro vemo, da so šenklaški kapelanje, ki pišejo „Domoljuba“, v neprestanem boju z resnico. Klerikalec si pač pomaga, kakor si more, da bi dosegel svoj namen, zato so nam škandali, katere ta listič proti nam vganja, le dokaz, da smo v živo zadeli te klerikalne ljudske sleparje, ko smo našemu ljudstvu povedali, kakšni ljudski škodljivci so klerikalni poslanci, ki vganjajo obstrukcijo v deželnem zboru kranjskem. Ni naš namen, da bi se o tem z „Domoljubom“ prepirali, naši Notranjci so dovolj razsodni in so se že lahko zadostno prepričali, da je „Notranjec“ vedno in odločno zagovarjal koristi in potrebe našega kmeta in našega ljudstva sploh. Tako bo delal tudi v prihodnjic in baš zato bodo politični kapelanje in klerikalci vedno proti nam in bodo tudi v prihodnosti postavljali resnico na glavo.

Nove podmorske mine. Kakor poroča „Trščanski Lloyd“, izumel je neki Hrvat nove mine, katerih uspeh je skoraj v vsakem slučaju zagotovljen. Dosedanje mine so bile defenzivno sredstvo in se je pogosto zgodilo, da je mina zadela namesto v sovražnikovo v lastno ladjo. Novo izumljene mine se dajo pa lahko in brzo pritrditi na sovražniško ladjo in je ta potem popolnoma v oblasti onega, ki jo je pritrdil. More jo v vsakem času zažgati in ladja se mora ali vdati ali propasti. Mina eksplodira, ko hoče sovražnik odstraniti užigalo ali celo mino. Mino more odstraniti le oni, ki jo je pritrdil in to brez vsake opasnosti. Te mine so dozdej najboljše in najpraktičnejše bojno sredstvo na morju, če bi ne imele uspeha, je zguba primeroma prav majhna. Tudi pripravne podmorske čolne je izumil Hrvat, a še ni napravil ž njimi nikakih poskusov.

Knežak in Sora.

Danes z duhovščino ni več tako kot pred leti: iz cerkve in župnišča se je včasih širila beseda ljubezni in miru, danes pa ravno od tod izhaja prepir in sovraštvo. V Knežaku pa je duhovščina hujskala tako, da je prišlo do javnega nasilstva klerikalcev, ki so napadli hišo liberalnega župana Česnika. Katoliški nasilneži so prišli pred sodišče. Bila je to žalostna razprava, pravi krivci niso bili med obtoženci, ki so večidel bili nesamostojni in nahujskani ljudje, ki puste, da drugi zanje mislijo. Zanje v zapor seveda nihče ne pojde. Nesrečno jih je zagovarjal dr. Šušteršič, ki je še olje vlival v ogenj. Sramotno je pogorel.

Obsodba. Obsojeni so bili: Franc Urbančič na 4 mesece, Anton Šajn na 6 mesecev, Jože Delost na 5 mesecev, Janez Slavec (Rakar) na 5 mesecev, Jože Požar na 3 mesece, Janez Slavec (Slavčič) na 3 mesece, Jože Smrdelj na 6 mesecev, Janez Delost na 3 mesece, Janez Česnik na 4 mesece, Miha Šajn na 3 mesece, Anton Urbančič na 3 mesece, Anton Škrlj na 4 mesece, Anton Smrdelj st. na 4 mesece in Anton Smrdelj ml. tudi na 4 mesece, vsi z 1 postom vsakih 14 dni. Obsojenci imajo trpeti vse stroške kazenskega postopanja, povrniti morajo županu Česniku za razbite šipe, za polomljeno in izruvano brajdo, in za poškodovana vrata. Kar zahteva župan Česnik za suknjič, se nakaže na civilno pot, ravno tako Janez Škrlj glede raztrganega suknjiča ter upraviteljstvo deželnih dobrodelnih zavodov, kolikor zahteva za zdravljenje Jožefa Smrdelja v ljubljanski bolnici.

Obtoženke Marijana Koš, Marija Šircelj, Jožefa Slavec in Helena Šajn so bile oproščene.

V Sori so imeli takega župnika, ki se ni mešal v volitve, ki je pridigoval le o veri, ki ni sodil in obsojal ljudi potem, kakšno mnenje imajo o klerikalni

stranki. Župnika Berce-ta je ljubila vsa fara. Škofu to ni bilo prav. Najprej je poslal Berce-tu kaplana, ki naj bi kaj iztaknil zoper svojega župnika. Ta človek je sicer pridno izvrševal ta grdi poklic, pa Berce-tu niso mogli do živega. Slednjič je škof nekje našel staro pismo, kjer se pravi, da mora biti sorški župnik ali iz Ljubljane ali Kranja. Prejšnji župnik je bil Čeh, sedanjega pa je škof Jeglič sam inštaliral. Čeprav bi bil lahko dobil dispenzo, je škof vendar sklenil na tej podlagi odstraniti Berce-ta. Farani pa ga niso pustili stran, klerikalci so poklicali — žandarje. Okrajni glavar z 12 žandarji je prišel v Soro. Ljudstvo se je zbralo pred hišo, kjer je župnik stanoval, in morali so moža, ki je stal pri vratih, neusmiljeno zabosti, da so si napravili pot do župnika, ki se seveda ni mogel braniti. Vlada seve zagovarja škofovo ravnanje. Farani pa so na shodu izjavili, da nočejo drugega župnika kot Berce-ta.

Prosveta.

Ljudsko čitalnico in knjižnico v Postojni je otvorila postojnska čitalnica dne 1. t. m. Otvoritve se je udeležilo veliko število tržanov. Čitalniški predsednik je v svojem nagovoru omenjal veliki pomen knjižnic za ljudsko izobrazbo in prosveto in povedal, da bo čitalnica vsem odprta, da bodo brezplačno na razpolago vsi slovenski časopisi, in da se bo knjižnica v kratkem uredila in popolnila tako, da si bo mogoče izposojevati knjižnične knjige tudi na dom. Gospod Ant. Ditrich je v daljšem govoru ljudstvo spodbujal, da naj bi se pridno posluževalo koristi ljudske knjižnice. Zanimanje za to važno ljudsko napravo je jako veliko. Dokaz temu je veliko število bralcev, katere vidimo vsak dan v bralni sobi. Naj bi tudi drugi kraji posnemali Postojno in s tem podpirali in razširjali ljudsko izobrazbo in prosveto.

Meščanska šola v Postojni se vendar enkrat bliža ustanovitvi. Drezanje je nekaj izdalo. Naučno ministrstvo je namreč odobrilo učni načrt za deško meščansko šolo z malimi premembami, kakor je bil predložen.

„**Akademija**“, izobraževalno društvo v Ljubljani, je imelo v preteklem poslovnem letu 65 predavanj. Predsednik je dr. Ravnihar. Občine, čitalnice, bralna društva — sploh vse korporacije, ki imajo tudi namen pospeševati izobrazbo ljudstva, naj prijavijo pri predsedstvu društva „Akademije“, ako želé, da jim „Akademija“ preskrbi predavanj.

Razširjenje vipavske šole. Na prošnjo občine vipavske in tamošnjega krajnega šolskega sveta je deželni šolski svet v sporazumu z deželnim odborom dovolil, da se ustanovi vspeorednica k tretjemu razredu vipavske ljudske šole.

Za obrtno šolstvo na Kranjskem se nahajajo v državnem proračunu za leto 1906 sledeče svote: za umetno-obrtno strokovno šolo v Ljubljani 70.530 K (v teh je 63.230 K določenih za plače učiteljskega osebja),

za kočevsko obrtno šolo 27.427 K (24.337 K za učiteljstvo), za čipkarsko šolo v Idriji 10.640 K (9740 K za učiteljsko osebje). Za obrtne nadaljevalne šole nahajamo 17.000 K in za vzdrževanje strokovnih kurzov 500 K. Vse skupaj torej bo prispevala država za obrtno šolstvo 126.097 K.

Jaka Štoka „Trije tički“. Burka v dveh dejanjih. Ravnokar je izšla v Trstu od znanega Jaka Štokeske za naše diletantske odre primerna igra o „Treh tičkih“. Treba 7 oseb, ki imajo vsi prav zabavne vloge. Dobiva se pri pisatelju Jaki Štoku v Trstu (Narodni dom) in v knjigarnah Gaberšček (Gorica) ter Schwentner (Ljubljana) po 50 vin. (po pošti 10 vin. več).

Interpelacija,

ki jo je stavil zaradi postojnske meščanske šole deželni poslanec Franc Arko, opisuje uvodoma dolgoletno zgodovino prizadevanj za to meščansko šolo in končuje:

Kakor razvidno, so se pričeli prvi potrebni koraki za ustanovitev šole že meseca februarja 1901, in ako bi storile tudi c. kr. šolske oblasti v polni meri svojo dolžnost, bi se dalo tako šolo najdalje tekom enega leta ustanoviti in otvoriti. Finančni odsek deželnega zbora je, kakor razvidno iz dotičnega predloga, celo pričakoval, da se šola otvori že v jeseni istega leta in je v to svrhu predlagal za leto 1901/02 kredit 500 K.

Sedaj teče že peto leto in meščanske šole v Postojni še ni, in z ozirom na dosedanje počasno postopanje smo opravičeni dvomiti, da bi se ta prihodnje leto otvorila.

V letošnji pomladi se je sestavil pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Postojni po posebnem odseku, kakor to zahteva dotični zakon, učni črtež za bodočo meščansko šolo v Postojni in treba je bilo le predložiti ga v odobrenje učnemu ministrstvu, razpisati učna mesta in preskrbeti še morebitne malenkosti, in prvi razred bi se lahko otvoril že letos. Seveda, to bi bilo prehitro. Učni črtež, katerega je odobrilo učno ministrstvo, se je doposlal c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Postojno šele 26. t. m. torej — post festum.

Vsled tega popolno neopravičenega zavlačevanja se je izgubilo zopet eno leto in izključeno ni, da se pojavijo tik pred početkom bodočega šolskega leta zopet kake „nepričakovane“ ovire, ki bi utegnile biti povod še nadaljnemu zavlačevanju, in to tembolj, ako se od predsedništva deželnega šolskega sveta ne bo že sedaj zato skrbelo, da bo v najkrajšem času vse definitivno rešeno in vse preskrbljeno.

Ker je postojnskemu okraju, osobito pa postojnskemu trgu, opisano neopravičeno in neutemeljeno zavlačevanje neizmerno škodovalo, ne da bi ugledu c. kr. šolskih oblasti najmanje koristilo, in ker se mora Notranjska, osobito pa postojnski trg, pravočasno zavarovati zoper nadaljno tako neutemeljeno oškodovanje, zato vprašamo podpisani:

Ali se hoče gospod deželni predsednik kot predsednik c. kr. deželnega šolskega sveta o stvari informirati in nam dati zagotovilo, da se bo vse, kar je še treba za otvoritev meščanske šole v Postojni, v najkrajšem času definitivno rešilo tako, da bo mogoče najdalje s početkom drugega semestra razpisati dotična učna mesta in otvoriti prvi razred prav gotovo s pričetkom bodočega šolskega 1906,07?

V Ljubljani, 3. novembra 1905.

Podpisani: Franc Arko, Božič, Pirc, doktor Tavčar, dr. Ferjančič, dr. Majaron, Hribar, Grasselli, Supančič.

Narodno gospodarstvo.

Načrte za uravnavo Pivke izdeluje deželni stavbni urad in bo znašala potrebščina približno 200.000 kron.

Za cesto iz Postojne v Gorenje je napravila komisija načrt krajevnega položaja. Po zaslišanju interesentov se je v tem načrtu določilo, da pojde cesta skoz vasi Velike Otok, Zagon in Bukovje.

Vinska letina v Vipavi je bila, kakor znano, letos jako dobra. Pridelalo se je veliko dobrega vina. Cene so jako nizke. Dobro pristno vino se dobi po 26 do 30 K hektoliter. Opozarjamo s tem naše gostilničarje, ki kupujejo navadno istrska vina, naj letos poskusijo z vipavskim vinom, in prepričani smo, da jim bo ugajalo.

Jadranska banka je začela že redno poslovati v Trstu, ulica Nicolò Macchiavelli, 26. — Glavnice v delnicah ima sedaj 1.000.000 K. Predsednik delniškega društva „Jadranska banka“ je Hrvat Vučković, podpredsednik Slovenec dr. Gregorin.

Novi vlaki. Južna železnica bo uvedla v prihodnjem letu 1 nov brzovlak, ki bo vozil iz Trsta do Dunaja le 8 ur in se ustavljal samo v največjih postajah. S 1. majem 1906 se uvedeta dva nova vlaka na progi Zidanmost-Zagreb. Tako bo postala naša zveza z Zagrebom boljša kot je sedaj.

Zemljiški dolgovi so v celi Avstriji tako silno narastli, da ponekod že presegajo vrednost zemljišč, kakor se jih navadno ceni, namreč brez ozira na njih zgrajena podjetja. Osrednja vlada in razni deželni zbori se pečajo že dalj časa z vprašanjem, kako bi posestva razdolžili. Mislilo se je že na to, da bi dežele prevzele vse dolgove, kmetje pa bi polagoma in po možnosti odplačevali, slično kot se je l. 1848 rešilo kmete robote in desetine. Sedaj se je vlada obrnila na velike denarne zavode, ki naj bi stavili svoje predloge. Zemljeknjižni uradi pa bodo popisali dolgove, da se dobi zanesljiva podlaga vsaki razbremenbeni akciji.

Zoper zmrzovanje sadnega drevja je najboljše sredstvo, da se jih namaže z vapnom. Zanimivo je vedeti, zakaj. Lubad n. pr. čez noč zmrzne, čez dan pa na eno stran pritisne solnce, tako da se lubad na eni strani raztaja in širi, na drugi pa ostane še

zamrznjena, na razgreti strani kmalu oživi, po noči pa zmrzuje — tako pride do tega, da lubad začne pokati. Sadjar se ima po zimi boriti zoper solnce. Znano je, da se gorkota solčnih žarkov najmanj vjame v belo barvo, najbolj pa v črno (ker se solnce bolj upira v temne barve in jih hitreje segreje kot svetle, zato nosijo po leti svetle, po zimi temne obleke). Da solnce ne more drevesa po eni strani preveč in ob nepravem času segrevati, treba drevo namazati ravno z belo barvo in to je — vapno. Vapno pa tudi čisti drevo mahovja. Zato ga je dobro škropiti na vejevje.

Gnojiti je najboljše jeseni. Zakaj? Gnojilo čez zimo potegne nase vso močo, veliko bolj razkroji, razleze in porazdeli enakomerno po zemlji. Tudi se ne naredi čez zimo toliko sesedenih grud, v katere potem gnojilo ne more predreti.

Perutninarjem na zimo. Kolikokrat tožijo perutninarji, da njihove kokoši ne ležejo jajc, čeprav imajo vsega dosti. Posebno po zimi se jim to rado pripeti. Vzrok temu je dostikrat, da se kokoši premalo gibljejo, premalo grebejo in praskajo. Žival, ki nič ne dela, se zmasti, ne prebavlja dobro in ni zdrava. Zato treba kokošim, če nimajo kje grebsti, — in to se po zimi zaradi snega in zmrznjenih tal dostikrat zgodi — dati prilike in prostora, kjer imajo cel dan dovolj dela z grebenjem. V ta namen se lahko na kakem zaprtem prostoru n. pr. na skednju potrese na prst debelo kratke stelje, rezanice, peska in odpadkov, ki ne gni-jejo in ne zmrznejo, vanje pa vsak dan namešuje zrna. Da jih poiščejo, imajo kokoši dela dovolj cel dan. Tako se ne polenijo, ostanejo zdrave in pridno nesejo jajca.

Po sklepu lista.

Ustavni odsek je danes sklenil nastopni predlog predložiti deželnemu zboru:

I.

1. Deželni odbor se izreka za načela splošne, enake, neposredne in tajne volilne pravice pri volitvah v deželni zbor in v poslansko zbornico državnega zbora, ter uvideva nujno potrebo, da se izvrši čim preje volilna preosnova, ki oživetvori označena načela.

2. C. kr. osrednja vlada se pozivlje, da nemudoma predloži državnemu zboru zakonski načrt v pod 1. označenem smislu.

3. C. kr. vlada se pozivlje, da nujno izdela zakonska načrta o izpremembi deželnega reda in deželnega volilnega reda v pod 1. navedenem smislu in ju predloži deželnemu zboru, ki naj se baš v svrhu sklepanja o teh zakonskih načrtih skliče v izvenredno zasedanje vsaj meseca januarja 1906.

II.

Za slučaj, da bi nujno oživetvorenje označene reforme parlamentarnim potom izkazalo se kot nemogoče,

se c. kr. osrednja vlada pozivlje, nasvetovati na najvišjem mestu, da se sedanji deželno- in državnozborski volivni red, ki sloni na oktroiranem februarjem patentu iz l. 1861, potom najvišje odločitve razveljavi in istim potom uvede za državni in deželni zakonodajni zastop nov volivni red po načelih splošne, enake, neposredne in tajne volilne pravice.

III.

C. kr. osrednja vlada se pozivlje skrbeti za to, da se v vsakem slučaju, enodobno z oživetvorenjem novih volilnih redov uveljavi tudi poseben zakon v osiguranje popolne volilne svobode vsakega za volitev upravičenega državljana.

V predlogu sta povzeta predloga obeh slovenskih strank. Domala soglasno se je izrekel odsek za proporcionalni volilni sestav, ki zajamčuje tudi manjšinam zastopstvo. — S tem sklepom so izpodneseni zadnji razlogi za obstrukcijo. Če klerikalni poslanci niso znoreli, jo morajo opustiti in bo deželni zbor zdaj začel delati. Prisiljeni so k temu. Vsa dežela se bo veselo oddahnila. Seveda poznalo se bo, naj deželni zbor zdaj še tako dela, kakor se pozna po tem, ko se je vlila povoden, ali je pobila toča. Kakor se veselimo pomladi po zimi, tako bomo z veseljem pozdravili konec obstrukcije. Seveda si bomo vedno ogledovali tiste bacile, ki so za več let zanesli na Kranjsko kužno bolezen obstrukcije — klerikalne poslance!

Prihodnja seja dež. zbora bo šele — 14. novembra.

Železničarska obstrukcija. Železniško delavstvo v Št. Mihaelu je začelo s pasivno resistenco danes ponoči. Tudi v Ljubnem na Gorenjem Štajerskem so sklenili isto. V Beljaku se obstrukcija že pričinja, po malem tudi že na Dunaju, mašinsti in poduradniki v Brnu so sklenili se pridružiti delavcem. Na vseh tirolskih progah južne in državne železnice se je začela pasivna resistenca. Trgovske zbornice v Brnu in Č. Budjejovicah so brzojavno zahtevale odpomoči od železniškega ministra. Deputacija fabrikantov, katere namreč velik del škode zadene, je naprosila ministrskega predsednika, da kaj stori. Železniški minister Vrba je izjavil, da dobe delavci zvišane plače, kolikor je to pri sedanjih financah mogoče. Češki poslanci z vsemi močmi posredujejo v korist delavcev.

Železniški minister je izdal na železničarje oklic, v katerem obeta, da bo izpolnil opravičene želje. Ob enem je izdal nove instrukcije, po katerih se bo razvijal promet hitreje. Delavci pravijo, da to ne bo nič pomagalo, saj nimajo časa se nove naredbe — učiti. Čuje se, da vlada namerava porabiti za promet železniški polk in upoklicati rezerviste tega polka. — Južna železnica razglša, da vsprejema za Trst le zelo nujne tovore. Danes se začne na Dunaju pasivna resistenca tudi na južni železnici.

Za kratek čas.

Preveč! Gospod mojster sedijo v gostilni pri „Pisanem mačku“. Naenkrat prisopiha vajenec Nace: „Gospa mojsterca so dobili lepega fantka.“ Mojster: „Bravo, bravo, zdaj pa le en štefan na mizo, Nace, ti pa pojdi domov povedat, da že pridem.“ Čez ¼ ure jo spet primaha Nace in zakliče: „Gospa mojsterca so dobili še enega fantka.“ Mojster: „Ka-aj? Ka-aj? No pa še en liter na mizo! Kmalu pridem.“ Komaj preteče par minut in Nace je spet tukaj: „Gospa mojsterca so še enega fantka kupili.“ Mojster ves iz sebe: „O hudiča, zdaj moram pa kar precej domu, če ne jih dobi še par!“

Ta pa ta. Ivan: Zakaj pa pravi hlapec volu: ljês? Miško: Tega pa ne vem. Ivan: Vidiš, ti tega ne veš, on, ta neumni vol, pa vé.

V bolnici. Gospoda Jamrovič in Jemrovič ležita v bolnici na revmatizmu. Vsak dan jih masirajo. Kedar drgnejo Jamroviča po nogi, kriči, kakor da bi ga vlekli iz kože, Jemrovič se pa pri masiranju sladko smeje. Nekega dne se ojunači Jamrovič in vpraša Jemroviča: „Slišite, kako za vraga, da se pri masiranju smehljate kakor da bi petelinčka jedli?“ Nato mu Jemrovič odgovori: „Ali mislite, da sem znorel, da bom dal drgniti bolno nogo?“

Notranjci, berite, širite in naročajte „Notranjca“!

Mala oznanila.

Krojaški pomočnik in učenec se sprejme pri Milanu Poljanšku v Dol. Logatcu.

Učenca ali **učenko** se sprejme, ki ima veselje in sposobnost za trgovsko obrt. Kje, pove upravništvo »Notranjca«.

Železno blagajno, dobro ohranjeno in **kočijo**, dvovprežno s 4 sedeži in na pol pokrito prodaja A. Domicelj na Rakeku.

2 omari za led (Eiskästen) in **1 perilni stroj** ima naprodaj Anton Ditrich, trgovec v Postojni.

Za tujce oddajam v Dol. Logatcu opravljene sobe. Več povedo iz prijaznosti v hotelu »Kramar«, Dol. Logatec.

Divje kostanje, lepo krepko drevje za drevorede ima po ceni na prodaj Trško oskrbnništvo v Postojni.

3000 korcev (strešne opeke) ima na prodaj Franc Mrhar, dimnikarski mojster v Planini pri Rakeku.

Krojaškega učenca (vajenca) iz boljše rodbine sprejme pod ugodnimi pogoji Fran Kraigher, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg 5.

Učenec poštenih staršev, s primerno šolsko izobrazbo, slovenskega in nemškega jezika zmožen, se sprejme v trgovino z manufakturnim blagom V. Šket v Ilirski Bistrici.

Izvrstno naravno brinjevo olje, pristni brinjevec in slivovko ima na prodaj in pošilja na zahtevo vzorce Štefan Pivk, Predgrize, p. Črnič nad Idrijo.

Učenca, kateri bi imel veselje do soboslikarske in pleskarske obrti sprejme takoj Ivan Zwölf, sobni slikar in pleskar v Postojni št. 73.

Cementne cevi razne velikosti so po zmernih cenah na prodaj pri Jos. Dekleva v Postojni.

Izprašan mlad strojnik in kurjač z dobrimi spričevali, ki je ob enem izurjen ključavničarstva, išče primerne službe. Naslov pove upravništvo »Notranjca.«

Več sto visokodebelnatih sadnih drevesc prodaja po nizkih krajni šolski svet v Postojni.

Loterijske številke.

4. novembra.

Dunaj	25	1	42	16	79
Gradec	7	58	25	63	42

V najem se da

prostor pripraven za

trgovino s špecerijo, moko in železnino.

Pogoji ugodni tudi za začetnika, najemnina nizka.

Več pove upravništvo „Notranjca“.

Šunka s kožo, kilo po 1 gld., brez kosti po gld. 1·10, plečeta brez kosti po 90 kr., slanina in suho meso po 80 kr., prešičevi in goveji jeziki po 1 gld., glavčina brez kosti po 50 kr.

Salame dunajske po 80 kr., à la krakovske, fine po 1 gld., iz šunke zelo priljubljene po gld. 1·20, à la ogrske, trde po gld. 1·50, ogrske fine po gld. 1·80 kilo. — **Velike klobase** ena 20 krajcarjev.

Slivovka, brinovec, pristen, liter gld. — 70 do 1·20, **brinov cvet** liter gld. 1·50. — To priznано dobro blago pošilja po povzetju od 5 kil naprej prekajevalec in razpošiljalec živil

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Svetovnoznana

postojnska jama

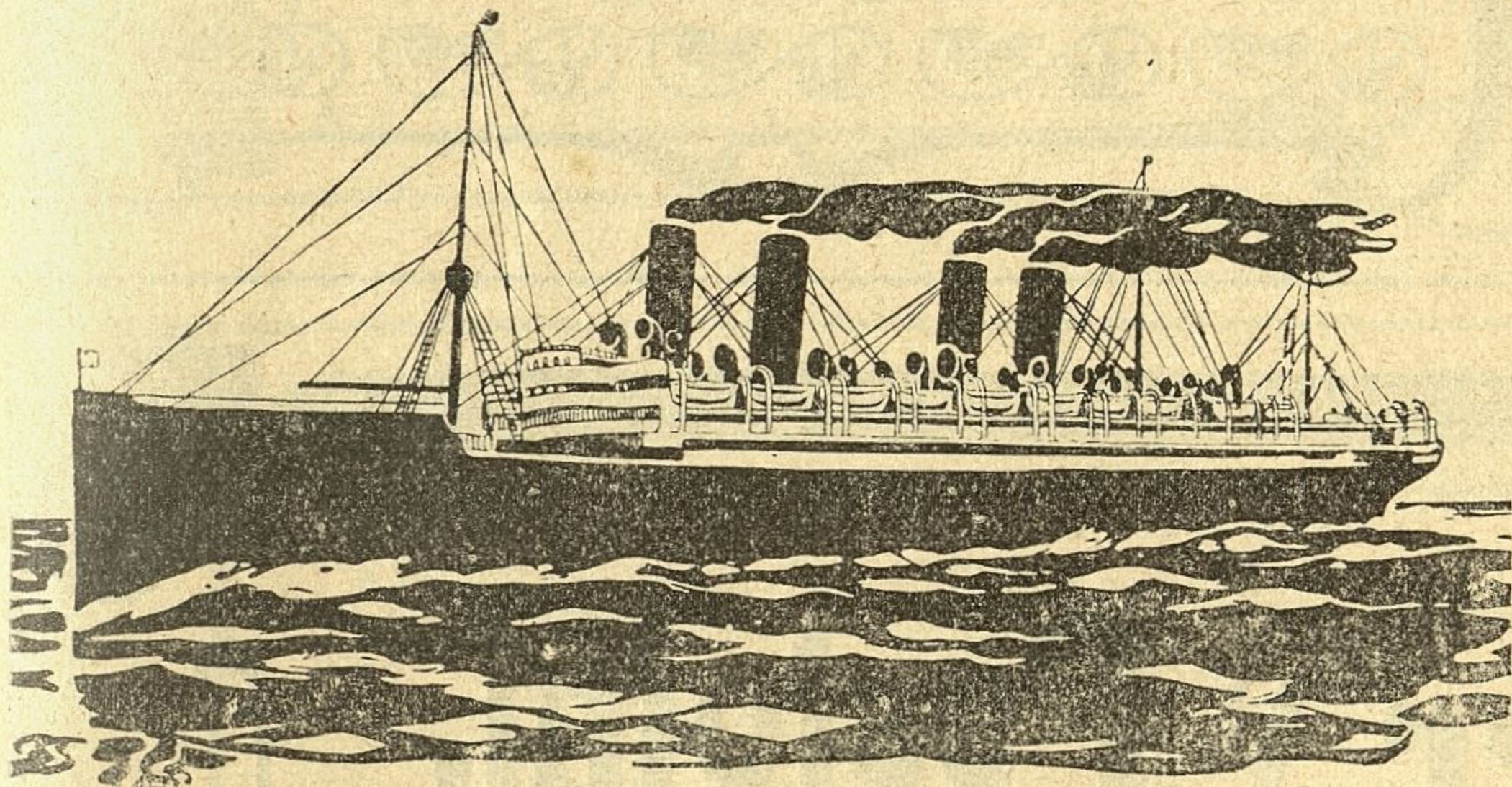
je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoludne in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

POZOR!**BERITE!**

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je s parniki „Severonemškega Lloyd“

iz BREMNA v NEW-YORK

s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“, „Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike gori navednega parobrodnega društva kakor tudi listke za vse proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARDU TAVČARJU
KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto. — Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in brezplačno. — Postrežba poštena, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado, Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno čez Gaiveston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno. Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimora in ua vse ostale dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo, Singapore, v Avstralijo i. t. d.

Notranjci, rabite narodni kolek v korist družbe sv. Cirila in Metoda!

Ravnokar je izšla

v zalogi

J. Blasnika nasl. v Ljubljani

VELIKA

PRATIKA

za navadno leto

1906,

ki ima 365 dni.

Blasnikova „Velika Pratika“, ktero je izdajala c. kr. kmetijska družba nad pol stoletja, izhaja od svojega rojstva že čez sto let, je **edinole prava, starodavna „Pratika“**, ktero je mnogo let skrbno urejal rajni prvoboritelj Slovencev, dr. Janez Bleiweis in v.č. g. župnik Blaž Potočnik ter razni drugi učenjaki duhovskega in svetnega stanu. Ta „Pratika“ ima na prvi strani podobo **sv. Jožefa** kot uradno potrjeno varstveno znamko. **Zatorej zahtevajte vedno le Blasnikovo „Veliko Pratiko“**, vsako drugo zavrnete kot nepravo!!!

„Vel. Pratika“ stane 24 v.

„Vel. Pratika“ stane 24 v.

Zahtevajte cenike zastoj _____
_____ in poštine prosto.**Franc Čuden**najstarejša eksportna tvrdka
na debelo in drobno.**U r a r**in **trgovec zlatnine in srebernine**,
delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v
Bielu, Genovi in Glashütte.

Fr. Stupica

Ljubljana

== Marije Terezije cesta št. 1 ==

v Ančnikovi hiši poleg Figovca

priporoča

Portland- in Roman-cement, železniške šine, traverse, storje, dratence, kovane cevke, ključavnice in okove, štedilnike in peči, pumpe za vodo, pocinjene, svinčene in asfaltirane cevi, nagrobne križe, kotle za klajo, kuhinjsko opravo, mrežo in bodečo žico za ograjo, mizarsko in ključavničarsko orodje.

Velika zaloga

slamareznic, čistilnic, gepeljnov, mlatilnic, plugov, bran in samokolnic.

Šolske tiskovine

priporoča

— tiskarna —

J. Blasnika naslednikov

v Ljubljani.

o o o

Istotam izvršujejo se tudi

vsa druga tiskarska in litografska dela.

Maks Šeber v Postojni.

Akc. tiskarna.

Knjigoveznica.

Fotografični atelije.

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska vodstva, posojilnice, mlekarske zadruge itd.

Izvršuje se po naročilu vsa druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k veseliam in občnim zborom, programe, naznanila o zarokah, porokah itd., parteliste, pisma in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice, trgovska naznanila itd. itd.

Izvozna pivovarna in sladnica

— v Senožečah —

priporoča priznано najboljšo à la Plzensko marcno kakor tudi **eksportno pivo** v sodčkih in steklenicah po konkurenčnih cenah in zagotavlja najboljšo postrežbo.

☞ **Izvoz po vseh deželah.** ☞

Zaloge se nahajajo v Postojni, Planini, Bovcu, Cerknici, Logatcu, Št. Petru, Vipavi, Šturjah, Opčini, Proseku, Kozini, Podgradu, Rihenbergu i. t. d.

Glavna zaloga je v Trstu.

Velika trgovina špecerije, galanterije, železa, porcelana, stekla, barv in kolonijalnega blaga na debelo in drobno

Anton Ditrich v Postojni

priporoča **nepremočljive odeje** (plahte) **za vozove, komate in konje** po tovarniških cenah. Ker zastopam veliko tovarno, katera izvršuje naročila točno in zanesljivo je vsakemu priporočati, da se z naročilom le na mene obrne, ker za naročene odeje jamčim.

Nadalje opozarjam na veliko in okusno zbirko **okvirov** od 20 vin. do K 5.— za 1 m. Razne **lepe podobe z okviri** in **brez okvirov**; istotako **brušena** in **navadna ogledala**. — V okvir stavljenje podob in ogledal **brezplačno**.

Pekarija, razno fino pecivo in raznovrstne sladčice.

Fina pristna namizna vina, zdravilni konjak, fini rum, ruski čaj, raznovrstno pristno žganje, in razna rudninska voda in vreli.

Velika izber **oljnatih** in **prstenih barv, čopičev, laka, kleja, lima, karbolineja, gipsa**.

Razna obuvala za otroke in fini ruski galoši vse velikosti.

Trgovecem primeren popust. — Postrežba točna in priznано solidna.

S cenami sem vsakemu vsikdar drage volje na razpolago.

Šolski in pisarniški predmeti, najnovejše razglednice, kasete, svilnati papir itd.

Okusna zbirka **galanterijskaga blaga za darila** in **raznovrstne igrače**.

Prodaja **rdeče soli** in **redilnega praška za živino**.

Zaloga **Portland** in **Roman cementa** ter vseh **potrebščin za stavbe** po posebno znižani ceni.

Zastopstvo za Notranjsko priznано najboljšega **strešnega krila „Eternit“** patent Hatschek, ter druge **raznovrstne opeke za kritje streh**.

P. n. gostilničarji dobijo steklo, porcelan in kuhinjsko orodje in blago primeren popust.

P. n. rokodelci dobijo na vse v njih stroko spadajoče orodje in blago primeren popust.

Trgovina z
usnjem.

IVAN SEUNIG

Trgovina z
usnjem.

LJUBLJANA, Stari trg 7.

Priporoča svojo dobro urejeno zalogo **podplatov**, enojnih, dvojnih in trojnih švicarskih **vachè. hemlok** (na podplatih) **waldivia, Australia, Croupons** raznih mark, **Vachè-Croupons** pristnih švicarskih podplatov, notranjih podplatov, **teletine, kravine** in **likanega usnja** kakor tudi **čohovine** (Pittling) lastnega izdelka. — **Lakirano, sedlarsko, jermenarsko, knjigoveško, jelenovo** in **kozje usnje**. — **Čevljarske potrebščine, kopita** in **vsako-**
vrstno orodje.

Vedno v zalogi: **Prava francoska teletina, Satine, Kid-usnje** in **irhovina** (Chevreaux), **ruska juhtovina, kože in golenice, ribji** in **goveji loj, ribja mast** in **degras za strojarje, laneno** in **rudninsko olje** ter **olje zoper prah.**

o o o

Direktni uvoz.

◇ ◇ ◇

Kupuje in prodaja: **ježice, volno, ščetine, mezro** in **arovco.**

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

posluje

vsak petek od 9.—12. ure dopoldan.

Obrestuje hranilne vloge po 4½%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

➔ Daje posojila po 6% ➔

na osobni kredit ali proti vknjižbi.

— o o o —

Promet leta 1904 znaša **1,030.010 K 11 v.**

Izjemoma in v nujnih slučajih se sprejemajo vloge in dajo posojila tudi ob družih delavnikih.

Izhaja dvakrat na mesec. Velja po pošti prejemana za celo leto 2 K, za pol leta 1 K. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Naznanila se računajo za celo stran 25 K, za pol strani 15 K, za četrt strani 8 K, za osminko strani 4 K. Mala oznanila po 20 vin. od petit-vrste. Ako se inserati večkrat tiskajo, ceneje. — Uredništvo in upravništvo se nahaja v Postojni hišna št. 256. — Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo, rokopisi ne vračajo.